

SUBVENȚIONAREA – CA MODALITATE DE SUSȚINERE ȘI PROMOVARE A ANTREPRENORIATULUI RURAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

LITVIN Aurelia, DOBROVOLSCHI Ludmila

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Summary. At present, subsidies represent one of the ways to support and promote rural entrepreneurship; therefore its efficientization represents an important tool to promote economic growth and poverty reduction in rural areas.

Consequently, this paper presents an analysis of the territorial distribution of subsidies from the total amount of subsidies paid in 2012 per developing regions of the Republic of Moldova (including per districts) according to the following criteria: total amount of subsidies paid to all beneficiaries who are residents of developing regions and districts, the volume of subsidies paid per capita and the amount of subsidies distributed per hectare of total area of agricultural enterprises for each developing region and district. The article also presents an analysis of the directions of subsidies use by the farmers.

Key words: Agency for Interventions and Payments in Agriculture, Farmers, Subsidies, Subsidy Fund.

ÎNTRUDUCERE

În condițiile actuale, modalitățile, formele și instrumentele destinate dezvoltării antreprenoriatului rural sunt multiple, însă sprijinul acordat prin intermediul subvenționării stimulează și mai mult promovarea și dezvoltarea afacerilor în mediul rural. Pornind de la importanța sectorului agrar pentru economia națională, perfecționarea și eficientizarea sistemului de subvenționare în agricultură este în vizorul permanent al statului, reprezentând un instrument important în vederea promovării creșterii economice și reducerii sărăciei în spațiul rural, fapt demonstrat prin creșterea volumului subvențiilor de la 11 mln. lei în 2002 la cca.400 mln. lei în 2012.

Dacă în perioada anilor 2002-2009 sistemul de subvenționare aplicat era caracterizat prin aplicarea unui mecanism de gestiune și repartizare a resurselor bugetare variabil, ineficace, netransparent și birocratizat, atunci începând cu a.2010 s-a încercat o abordare cât mai complexă și multidimensională a acestui sistem, orientându-se asupra identificării unui mecanism optim de selectare a direcțiilor de alocare a subvențiilor spre investiții și servicii, de îmbunătățire a lucrurilor printr-o reglementare mai bună și o activitate mai transparentă în acest domeniu. În acest sens, prin Hotărârea Guvernului nr. 60 din 4 februarie 2010, a fost creată Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură(AIPA) – autoritate publică, subordonată Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, responsabilă de administrarea eficientă a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, repartizarea mijloacelor pentru susținerea producătorilor agricoli, precum și controlul asupra eficienței utilizării banilor publici în aceste scopuri. [1] Subvențiile pentru agricultură sunt, acum, alocate prin intermediul acestei agenții de plăți, care are misiunea de implementare a politicii în domeniu, precum și de asigurare a revizuirii și perfecționării continue a sistemului existent de subvenționare în agricultură.

MATERIAL ȘI METODĂ

Pentru analiza distribuirii subvențiilor în profil teritorial, prin prisma repartiției volumului total de subvenții plătite în a.2012 pe regiuni de dezvoltare ale Republicii Moldova (inclusiv pe raioane), a volumului subvențiilor plătite pe cap de locuitor și volumului subvențiilor acordate pe hectar de suprafață totală a exploatațiilor agricole, s-au utilizat date informaționale furnizate de AIPA, fiind utilizate în acest scop așa metode de cercetare ca: monografică, analiza, sinteza, generalizarea.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Conform datelor MAIA, în scopul obținerii subvențiilor în a.2012 au fost depuse în jur de 5000 de cereri pentru subvenționare(de trei ori mai multe de cât în 2011), fiind încheiate 4629 de contracte.

Pentru a avea o imagine mai clară asupra modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pe regiunile de dezvoltare ale Moldovei, inclusiv pe raioane propunem pentru analiză următorul tabel:

**Tabelul 1. Repartizarea fondului de subvenții pe regiuni de dezvoltare în Republica Moldova
(inclusiv pe raioane) pe a. 2012, mii lei**

<i>Regiunea de dezvoltare Nord</i>	<i>161709,706</i>	<i>Regiunea de dezvoltare Centru</i>	<i>113351,909</i>	<i>Regiunea de dezvoltare Sud</i>	<i>75834,776</i>
Mun. Bălți	386,942	Anenii Noi	20076,859	Basarabeasca	3197,659
Briceni	22286,573	Călărași	4188,823	Cahul	16257,795
Edineț	18280,104	Criuleni	12193,908	Cantemir	10096,350
Dondușeni	13535,984	Orhei	11985,201	Căușeni	8709,239
Drochia	17888,390	Dubăsari	2860,121	Cimișlia	8144,324
Fălești	9173,385	Hîncești	12344,547	Leova	5475,084
Florești	16882,858	Ialoveni	10906,814	Ștefan Vodă	14237,975
Glodeni	9719,828	Rezina	4081,975	Taraclia	9716,350
Ocnița	11934,535	Nisporeni	3878,109	Mun. Chișinău	9948,656
Rîșcani	15561,339	Strășeni	6806,080	Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia	20389,357
Sângerei	9903,745	Șoldănești	5775,083		
Soroca	16156,023	Ungheni	11403,664		
		Telenești	6850,725		
Total pe regiunile de dezvoltare					381234,404

Sursa: Datele prezentate de Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură pe a. 2012

În baza datelor din tabel observăm că în a. 2012 mărimea mijloacelor financiare distribuite sectorului agricol în scopul susținerii și dezvoltării acestuia a atins cifra de cca. 381 mln lei, ceea ce constituie cu cca. 170 mil. lei mai mult față de a. 2011.

Cel mai mare volum de subvenții a fost alocat Regiunii de dezvoltare Nord, careia îi revine o pondere de 42,4% din totalul subvențiilor destinate agriculturii. Regiunii de dezvoltare Centru îi revine 29,7%, iar Regiunii de dezvoltare Sud - 19,9%. Mai puține subvenții însă au fost destinate Unității teritoriale autonome Găgăuzia - 5,3%, iar mun. Chișinău - 2,6%.

Totodată observăm, că există și o discrepanță mare între volumele de subvenții primite de către diferite raioane. Astfel, de cele mai mari subvenții au beneficiat raioanele Briceni, Edineț, Drochia, Florești, Soroca, Anenii-Noi, Cahul, pe când sumele cele mai mici le-au primit raioanele Dubăsari, Basarabeasca, Nisporeni, Călărași, Rezina.

Accesul producătorilor agricoli la subvenții devine din ce în ce mai larg, însă una din condițiile de eligibilitate, sau un document care trebuie prezentat obligatoriu de producătorii agricoli, pentru accesarea mijloacelor fondului de subvenționare, este apartenența la o asociație sau la un grup de interese din domeniu. Această măsură va fi menținută pentru a stimula procesul asocierii și consolidării terenurilor agricole, care este o practică pozitivă pentru a aprăra și satisface interesele producătorilor.

În scopul analizei repartiției privind volumul subvențiilor calculate la 1 hectar de suprafață totală a exploatațiilor agricole și pe cap de locuitor utilizăm datele calculate și sistematizate în tabelul 2 și 3.

Reieșind din datele tabelului 2 constatăm, că cea mai mare sumă alocată în profil teritorial în mediu la 1 ha de suprafață totală a exploatației agricole revine mun. Chișinău (366 lei/ha). Pentru Regiunea Nord mărimea acestui indicator este de cca. 220 lei/ha, mai puțin revine Regiunii Sud – 151 lei/ha, iar Regiunii Centru și UTA Găgăuzia le-au revenit respectiv câte 138 și 134 lei /ha. Totodată, observăm că sumele alocate producătorilor agricoli la o unitate de teren în a. 2012 au variat de la 65 lei (r-l Călărași) la 470 lei (r-l Soroca), iar raportul dintre volumul subvențiilor la 1 ha, primite de r-l Soroca față de r-l Călărași este de 7 ori mai mare, ceea ce denotă o repartiție teritorială neuniformă la o unitate de suprafață.

Tabelul 2. Repartizarea fondului de subvenții pe hectare, pe regiuni de dezvoltare, în a.2012

Regiunea de dezvoltare Nord				Regiunea de dezvoltare Centru				Regiunea de dezvoltare Sud			
	Total, lei	Supra-fața, ha	Lei/ha		Total, lei	Supra-fața, ha	Lei/ha		Total, lei	Supra-fața, ha	Lei/ha
Mun. Bălți	386942	3917	98,8	Anenii Noi	20076859	66662,5	301,2	Basara-beasca	3197659	23264,9	137,4
Briceni	22286573	62024	359,3	Călărași	4188823	64658,2	64,8	Cahul	16257795	117565,4	138,3
Edineț	18280104	73775,8	247,8	Criuleni	12193908	51579,4	236,4	Cantemir	10096350	41491	243,3
Dondușeni	13535984	53503,4	253,0	Orhei	11985201	82594,6	145,1	Căușeni	8709239	94204,8	92,5
Drochia	17888390	87893,2	203,5	Dubăsari	2860121	22705,3	126,0	Cimișlia	8144324	71756,4	113,5
Fălești	9173385	80540,8	113,9	Hîncești	12344547	92676,9	133,2	Leova	5475084	57110,7	95,9
Florești	16882858	90070,2	187,4	Ialoveni	10906814	53612,9	203,4	Ștefan Vodă	14237975	41532	342,8
Glodeni	9719828	55687,4	174,5	Rezina	4081975	43935,6	92,9	Taraclia	9716350	54694,7	177,6
Ocnîța	11934535	45479,7	262,4	Nisporeni	3878109	39973,4	97,0	Total pe regiune	75834776	501619,9	151,2
Rîșcani	15561339	77277,6	201,4	Strășeni	6806080	79971,9	85,1	Mun. Chișinău	9948656	27157,1	366,3
Sângerei	9903745	79364,9	124,8	Șoldănești	5775083	82403,2	70,1				
Soroca	16156023	34382,3	469,9	Ungheni	11403664	72752,2	156,7				
Total pe regiune	161709706	743916,3	217,4	Telenești	6850725	63565,4	107,8	Unitatea ter.auton Găgăuzia	20389357	151681,2	134,4
				Total pe regiune	113351909	817091,5	138,7				

Sursa: Elaborat de autori conform datelor preluate de la Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură pe a.2012

Referitor la repartizarea subvențiilor pe cap de locuitor (tabelul 3) constatăm, că mărimea acestui indicator a înregistrat cele mai mari niveluri în Regiunea de dezvoltare Nord și anume în r-l Dondușeni (300 lei/locuitor), Briceni (296 lei/locuitor), Rîșcani (222 lei/locuitor), Edineț (220 lei/locuitor), Ocnîța (212 lei/locuitor). Însă, cele mai puține subvenții pe cap de locuitor au revenit raioanelor din regiunea Centru – Călărași, Nisporeni, Rezina, Dubăsari, Telenești. Raportul dintre volumul subvențiilor primite de primele cinci la volumul ultimelor cinci pentru acest indicator este peste 3,4. Considerăm, că discrepanțele în sine nu ar fi o problemă, dacă acestea ar fi explicate prin existența unor politici privind dezvoltarea anumitor zone defavorizate. Însă în cazul dat printre cei care au primit cele mai multe subvenții se regăsesc raioane care au o situație mai bună decât multe alte raioane.

Tabelul 3. Repartizarea fondului de subvenții pe cap de locuitor pe regiuni de dezvoltare în Republica Moldova, pe a.2012

Regiunea de dezvoltare Nord				Regiunea de dezvoltare Centru				Regiunea de dezvoltare Sud			
	Total, lei	Nr. locuitori	Lei/locuitor		Total, lei	Nr. locuitori	Lei/locuitor		Total, lei	Nr. locuitori	Lei/locuitor
Mun. Bălți	386942	4900	79,0	Anenii Noi	20076859	83100	241,6	Basara-beasca	3197659	29200	109,5
Briceni	22286573	75300	296,0	Călărași	4188823	78800	53,2	Cahul	16257795	124800	130,3
Edineț	18280104	82900	220,5	Criuleni	12193908	73100	166,8	Cantemir	10096350	62800	160,8
Dondușeni	13535984	45100	300,1	Orhei	11985201	125900	95,2	Căușeni	8709239	92300	94,4
Drochia	17888390	90100	198,5	Dubăsari	2860121	35200	81,3	Cimișlia	8144324	61700	132,0
Fălești	9173385	92600	99,1	Hîncești	12344547	122000	101,2	Leova	5475084	53800	101,8
Florești	16882858	90000	187,6	Ialoveni	10906814	99100	110,1	Ștefan Vodă	14237975	91300	155,9
Glodeni	9719828	61900	157,0	Rezina	4081975	52600	77,6	Taraclia	9716350	44200	219,8
Ocnîța	11934535	56100	212,7	Nisporeni	3878109	66800	58,1	Total pe regiune	75834776	560100	135,4
Rîșcani	15561339	70000	222,3	Strășeni	6806080	71900	94,7	Mun. Chișinău	9948656	124800	79,7
Sîngerei	9903745	93400	106,0	Șoldănești	5775083	43300	133,4				
Soroca	16156023	100400	160,9	Ungheni	11403664	117400	97,1				
Total pe regiune	161709706	862700	187,4	Telenești	6850725	74200	92,3	Unitatea ter.auton Găgăuzia	20389357	160700	126,9
				Total pe regiune	113351909	1043400	108,6				

Sursa: Elaborat de autori conform datelor preluate de la Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură pe a.2011

Pentru elucidarea direcțiilor de utilizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli (în sumă totală de 380187748 lei) pe măsuri de sprijin concrete se propune următoarea diagramă:

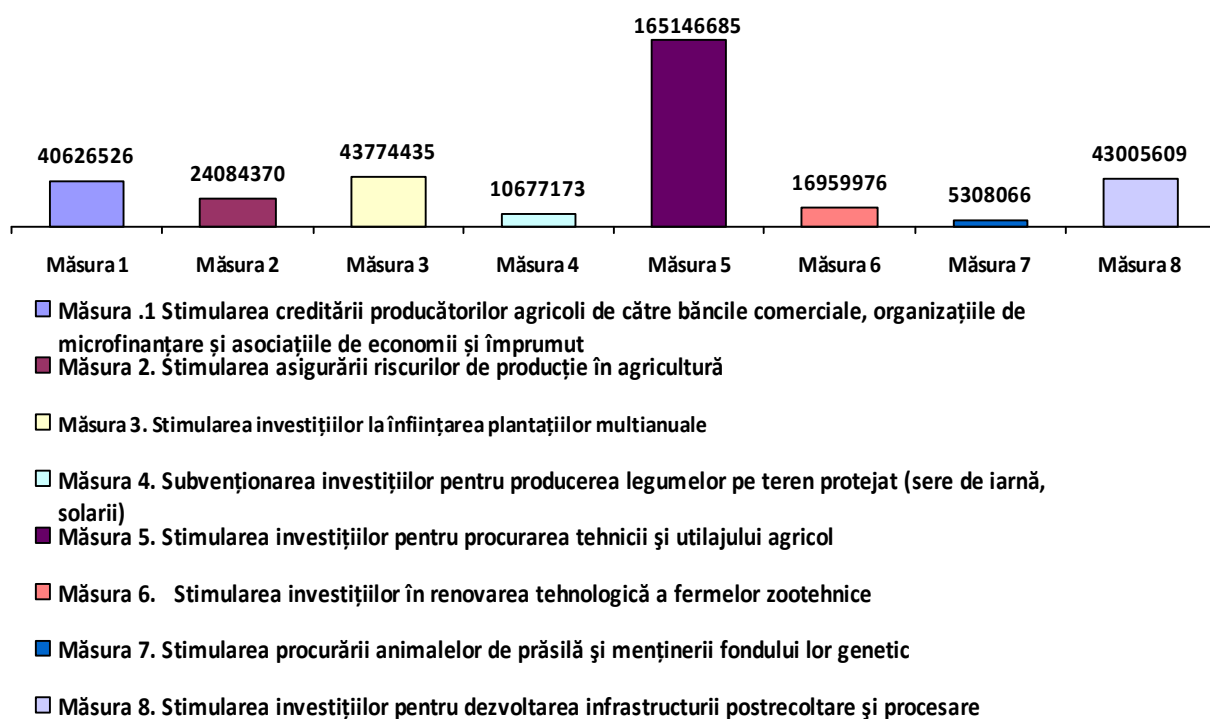

Fig. 1 Direcțiile de utilizare a subvențiilor acordate producătorilor agricoli pe a.2012, lei
Sursa: Elaborat de autori conform datelor preluate de la *Agencia de Intervenții și Plăți pentru Agricultură pe a.2012*

Astfel, observăm că în a. 2012 cea mai mare sumă din fondul de subvenționare a fost acordată pentru stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol (43,44%), menită să asigure creșterea productivității și competitivității sectorului agricol prin îmbunătățirea accesului producătorilor la tehnică, utilaje agricole și sisteme de irigare, sisteme antiîngheț și instalații antigrindină. Câte cca.11% respectiv au fost distribuite pentru: stimularea investițiilor la înființarea plantațiilor multianuale; stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare; stimularea creditării producătorilor agricoli. Ponderea celorlalte măsuri în fondul total de subvenționare a producătorilor agricoli variază de la 1,4% la 8,05%.

Totodată, putem menționa, că măsurile de subvenționare nu au un caracter stabil, acestea se modifică pe parcursul anilor ca domeniu de acțiune și ca denumiri.

Chiar dacă subvențiile acordate producătorilor agricoli sunt încă mici, și nu acoperă nici pe departe cheltuielile acestora, subvenționarea este un ajutor absolut necesar dezvoltării agriculturii și totodată un mijloc de atragere a investițiilor în acest domeniu. Totuși acordarea fondurilor de subvenționare necesită utilizarea lor rațională și monitorizarea eficienței utilizării acestor bani.

CONCLUZII

1. Repartiția teritorială a subvențiilor ne arată că discrepanța între volumele de subvenții primite pe regiuni de dezvoltare, pe raioane, este încă mare. Pentru a asigura o dezvoltare uniformă a spațiului rural, precum și pentru a asigura o echitate în acest sens, considerăm necesar perfecționarea modului de repartizare a acestor subvenții în scopul dezvoltării zonelor rurale defavorizate;

2. Raportul dintre volumul subvențiilor calculate pe cap de locuitor și la 1hectar, primite de unele raioane la volumul altor raioane, vorbesc despre o repartiție neoptimală a resurselor publice destinate sectorului agricol, ceea ce în opinia noastră poate reduce drastic din efectul pozitiv la care societatea se așteaptă acceptând alocarea acestor resurse.

3. Analiza direcțiilor de subvenționare pe a.2012, ne arată, că Guvernul este axat pe un șir de măsuri de sprijin menite de a spori investițiile în activitățile agricole performante, însă acordarea subvențiilor producătorilor agricoli trebuie efectuată cu multă grijă pentru limitarea fenomenului de competiție nelocală între acești producători.

BIBLIOGRAFIE

1. Hotărârea Guvernului nr. 60 din 4 februarie 2010 „Cu privire la crearea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 20-22, art. 98.
2. MALERU, P. Mecanisme de intervenție și plăți în agricultură. Impactul acestora. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, 2012.
3. BUDIANSCHI, D., PROHNIȚCHI, V., SAVVA, T. Evaluarea eficienței și transparenței utilizării fondului de subvenționare a producătorilor agricoli. Chișinău, Expert-Grup, centrul analitic independent, 2012.

CREȘTEREA INTENSIVĂ A PEȘTELOR – AFACERE PROFITABILĂ ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE A SPAȚIULUI RURAL

MOREI Virgiliu

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Summary. The article was focused on determining the economic efficiency and arguing the economic calculations connected with the economic efficiency of the fish breeding within the agricultural farms of the Republic of Moldova. In order to make an analysis, the author proposed the idea of creating a model farm breeding fish in a basin of water with a linear area of 10 hectare, the one that can be implemented and managed within a family farm. The economic calculations connected with fish breeding have been done taking into consideration the following aspects: assessment of the necessary investments, planning the annual revenues from sales, calculation of the annual consumptions and calculation of the final economic results. As a result of practicing the entrepreneurship activity within this farm designed for fish breeding, we determined that it is possible to obtain an annual sufficient profit for the further development of the mentioned business.

Key words: Agribusiness, Fish Breeding, Production Costs, Profitability, Sales Income.

INTRODUCERE

Actualmente, doritorii de a iniția o afacere proprie, au la îndemână cele mai noi idei de afaceri, la care nu trebuie să adauge decât entuziasm și dorința de a face bani. În sectorul zootehnic pot fi menționate așa activități ca: creșterea fazanilor, creșterea prepelițelor, creșterea struților, creșterea peștilor (crapilor, sturionilor), creșterea iepurilor, creșterea șinșilelor, creșterea melcilor, creșterea viperelor etc.

Creșterea peștilor, sau **piscicultura**, este considerată o ocupație foarte convenabilă, ea putând fi practică atât în bazinele cu apă naturală, cât și în cele artificiale. Producătorii nu se mai mulțumesc doar să amplifice dezvoltarea naturală a iazurilor, ci dau o mână de ajutor naturii, introducând alevini născuți în unități de eclozare și suplimentând aportul de hrană. Cel mai elocvent exemplu este cultivarea crapului în iazuri, metodă foarte răspândită în țările din Europa Centrală.

Metoda clasică de creștere a crapului este în bazine de pământ (heleșteie, iazuri), producția de pește fiind diferită în funcție de condițiile de mediu pe care le oferă bazinul piscicol și condițiile oferite de ferma piscicolă.

Condițiile geografice, condițiile pedo-climatice în care sunt amplasate bazinele piscicole, dar și infrastructura existentă a fermei precum și distanța față de piața de desfacere sunt factori determinanți în succesul afacerii. Principalele sisteme de creștere a crapului sunt:

1. **Productii extensive**, care se bazează doar pe productivitatea naturală a bazinului fără a interveni cu furaje suplimentare. Hrana crapului de bazează pe plancton, larve, viermi, vegetație. La această metodă nu se pot depăși producții de 250-500 kg pește/ha.